

ÖSU 20-årsjubileum

Jubileum

med högtidstal av Henny Olsson
hållet den 5 oktober 2016 då
Senioruniversitetet i Örebro
firade 20 år

Onsdagen den 17 januari 1996 höll Örebro Pensionärsuniversitet (nuvarande Örebro Senioruniversitet) ett upptaktsmöte. Redan tisdagen den 16 april samma år hölls det första årsmötet. Vid detta presenterades ”program för våren och planer för hösten”.

Så har det rullat på år efter år – och 2016 var det 20 år sedan!

Detta firade vi med en jubileumsfest den 5 oktober.

Vi inledde med att professor em. *Henny Olsson* gav en återblick på föreningens 20 år. Hennes tal var roligt, tänkvärt och rikt på kunskap om Senioruniversitetet och vårt äldresamhälle. Vi återger det här i sin helhet. En läsupplevelse!

Bo Fransson, journalist och Örebro radio-kändis, bjöd på musik, prat och bilder i schlagerns och jazzens tecken. Året var 1939, ett årtal som väcker känslor och minnen. Så många spår historien bjuder!

Foton från gångna år fanns uppställda och gav goda minnen, samtal och skratt.

Vi åt en läcker buffé.

Festkommitté var Håkan Larsson, Lars Erik Erlandsson, Henny Olsson och Nils Malmqvist.

Ärade senioruniversitetsmedlemmar!

Med risk för att plagiera Mrs Obama och Mrs Trump, så har även jag omedvetet blivit belastad, berikad och begagnad! Med detta i bagaget, så har omvärlden försökt inpassa mig i en modern och nutida värld. Men det är inte så lätt att lära gamla hundar sitta. Tur att hundar inte är femininform!

Ja, redan här ser jag Magdalena Ribbings diskret höjda ögonbryn, så negativt börjar man inte.

Vid fundering hur jag skulle formulera inledningen, så var det många alternativ jag var tvungen att förkasta på grund av oprecisitet och svensklärares hårda ordkonstdisciplin.

Mina damer och herrar... ägandepronomen går inte. Herrar och damer går väl, men låter lite enstakigt! Kära åhörare... ett värderingsadjektiv, vad bygger jag det på? Och åhörare – vad vet jag, allt är inte vad det synes vara. Jag skulle vilja säga några ord... ja, där kommer återigen mina svensklärare in och påpekar att verbformer använder man inte hur som helst och ska jag säga något, så hörs det och det behöver jag inte påpeka. Och så Lagerqvists ord – man ska ha något att säga också.

Många börjar artigt fråga om det hörs där nere eller där bak och då har jag fysiologilärarna, som ifrågasätter om jag inte vet var öronen sitter.

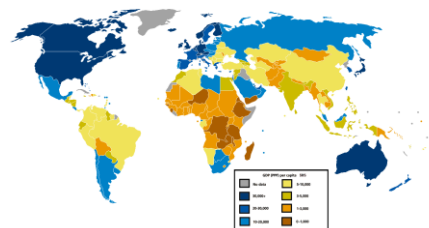
Då jag var ny vid Tromsö universitet, förfärades jag över de applåder jag möttes av då jag skulle föreläsa. Detta fick mig att gå in till den verbalt saktmodige filosofen på institutionen och fråga, varför gör ni på detta viset! Svaret kom snabbt - efteråt vet man ju inte om det är något att klappa för. Och så mina föräldrars ord, säg inte för mycket för då hör dom hur dum du är. I vad mån detta som belastning eller berikning är väl en analysfråga.

På det här sättet har jag försökt komma in i vad programpunkten ska handla om. Och nu gäller det att komma ur det hela också. Därför har jag tänkt följa tre spår, dels SU utveckling, för någon historik kanske vi inte kan tala om – möjligen närhistoriskt perspektiv, våra åldersringar och deras tolkningar samt betydelsen av vår sentens.

Närhistoriskt perspektiv

Senioruniversitet i världen

Internationellt finns det över 25.000 senioruniversitet registrerade. Det första SU bildades i Toulouse 1973 och numera finns SU på alla kontinenter, vanligen är de knutna till moderuniversiteten.

Det finns ett internationellt nätverk som förenar dessa SU med en generalförsamling i ledningen. 2010 myntades ett motto: SU är till för äldre människor med erfarenhet oavbruten utveckling. Internationellt brukar SU kallas för 3:e ålderns universitet (University of the third age). Om jag erkänner en tredje ålder, måste jag kanske också erkänna en fjärde ålder. Till detta återkommer jag.

Det internationella arbetet inom SU arbetar för ett livslångt lärande, genom att verka för seniorers tillträde till utbildning, kunskapsutbyte mellan medlemsländerna och gemensamma projekt till gagn för seniorer. Detta sker bl.a. genom konferenser, symposier och ett nätverk mellan länder.

Senioruniversitet i Sverige

En av Uppsala SU:s uppgifter är att hålla de internationella kontakterna mellan Sverige och övriga internationella SE. Varför just Uppsala frågar sig kanske någon. Jo, därför att Uppsala SU är det första SU som bildades i Sverige.

Vid starten av SU i Sverige bestämdes bl.a. och jag citerar:

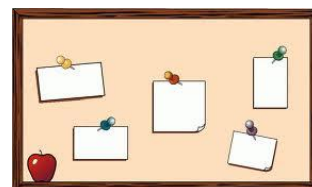
1. SU ska bygga på en ideell värdegrund och styrelsen ska vara kapabel att värna om hög utbildningskvalitet.
2. Verksamheten ska prioritera aktiva deltagarformer. Ett av skälen är, att det är särskilt viktigt att hålla uppe inte bara sin fysiska utan också sin intellektuella kapacitet, när man blir äldre.
3. Att erbjuda intellektuellt stimulerande programpunkter som man som senior inte lätt kan ta del av någon annanstans.
4. Att ge ett balanserat utbud där olika ämnesområden ingår, utan att något specifikt dominerar.
5. Väcka medlemmarnas intresse för nya områden – inte enbart fortsätta i populära spår.
6. Tillse att det råder balans mellan å ena sidan föreläsningssamhet och å andra sidan en verksamhet med större interaktivitet, där deltagarna själva kan få vara aktiva och kan få tillgodose sina kunskapsbehov. Det senare är en grundbult i ett universitetsutbud.

I Sverige har vi för närvarande ett 30-tal SU fördelade på Folkuniversitetets fem studiedistrikt. Ett nätverk finns mellan senioruniversiteten. Vartannat år samlas SU till samrådskonferens och aktuella spörsmål diskuteras. Däremellan är det ordförandesammankomst för att bl.a. evaluera samarbetet med FU och inspirera till fortsatt verksamhet.

Örebro - från Berättardags till ÖSU

Början – ett anslag och en interimstyrelse

Första tankarna på att starta Örebro SU skedde vid ett möte på stadsbiblioteket 14 november 1995. Det hade utannonserats via ett anslag i biblioteket en månad tidigare. Två representanter från Västerås SU redogjorde för sin verksamhet, där de redan var 1000 medlemmar. Västerås SU är alltså vår organisationsfadder.

Snart därefter, redan 29 nov. kallade Mårten Hoogland följande personer För att bilda interimsstyrelse:

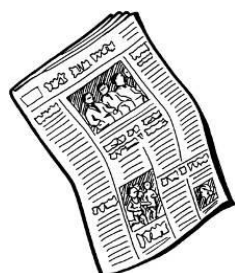
Sten Wigren, Siv Korshøj, Barbro Blomberg och från Folkuniversitetet Anna Thoresson – Jenny Johanssons föregångare. Mårten Hoogland var vår hedersmedlem intill 2009, då han avled.

Föreningsnamn, medlemsavgift och studiecirkel diskuterades

Interimsstyrelsen var överens om att börja i relativt liten skala och låta verksamheten växa i takt med det intresse som visades av deltagarna. Medlemsavgiften bestämdes till 100 kr. Tänkbara studiecirkel diskuterades och var: hemjuridik, konst, svenska språkets historia, massmedias inflytande, geologi, idéhistoria, hus och arkitektur i Örebro.

Man arbetade intensivt och redan i januari 1996 diskuterades föreningens namn och man beslutade sig för universitet i likhet med övriga föreningar i landet.

Namnet universitet användes i dess gamla, vida betydelse: **”att samla och söka kunskap om allting”**. Man bestämde sig för att ta fram en logotyp, att hemjuridik skulle ingå som en första studiecirkel. Man tog också fram informationsblad och avtal skrevs med FU. Allt detta inför ett upptaktsmöte 17 januari 1996. Upptaktsmötet skulle hållas i anslutning till ”berättardags” på biblioteket. Vid upptaktsmötet föreslogs att ”berättardags” skulle inkorporeras i ÖPU (Örebro pensionärsuniversitet, senare Örebro Senioruniversitet) fr.o.m. hösten 1996.

NA skrev om upptakten

Från upptaktsmötet rapporterades i NA under rubriken: ”Vetgiriga pensionärer förenar sig”, att Morten Hoogland bl.a. sade: Människor som tidigare i livet gillat konst, klassisk musik och natur ska väl inte behöva börja med dragspel när de blir pensionärer”.

”Vi är sena med att bilda SU” yttrade FU:s befattningshavare Sten-Ove Hylander och hänvisade till Uppsala SU. Hylander uttryckte samtidigt en glädje över bildandet. En slogan som gäller för alla SU i Sverige antogs naturligtvis även av vår förening: För pensionärer – av pensionärer.

Sten Wigren blev förste ordföranden

Det första årsmötet hölls 16 april 1996 och Sten Wigren valdes till ordförande. Heder åt dessa initiativtagare! Med risk för att glömma någon – för alla är speciella, avstår jag från att namnge några i fortsättningen.

Min respekt för föregångare i styrelser och programkommittéer är enorm. De få ord som ligger bakom årsberättelser och protokollsparagrafer ger inte rättvisande bild av deras många timmar av tankemöda och arbete. Jag säger bara, ni har varit fantastiska och all heder och ära åt er. Men också en hyllning åt alla medlemmar som medverkat i ÖSU:s verksamhet.

1996 var vi 61 medlemmar, år 2000: 99, år 2010: 292 och 31 dec. 2015 var vi 386 medlemmar, allt i enlighet med initiativtagarnas intentioner.

Våra åldersringar

Vi är ju den tredje åldern som det uttrycks i de internationella riktlinjerna för SU, dvs. 60 år och uppåt. Vi är väldigt många i dessa åldersklasser och för säkerhets skull indelas vi av en del forskare i yngre-äldre, äldre, och äldre-äldre.

Ibland är det skönt att tro på den gerontologiska forskningen, som t.ex. när Rolf Ekman, professor i neurokemi, säger att hjärnan fortsätter att utvecklas långt fram i åren.

Vi blir smartare med åren...

Vi lär inte lika fort som de yngre, men en vältränad hjärna har större resurser än den yngres. Vi vet att hjärnans kommunikationssystem – synapserna – ökar sin kapacitet mellan 55 och 75 år. Men det går inte av sig själv. Man måste vara aktiv. Detta saluförs också indirekt i SU:s grundbestämmelser.

Vi är inga gamla surkartar som håller fast vid det gamla, vi har fräscha programpunkter som speglar nutiden. Forskarna har också visat på att optimister och humorister lever i snitt sju år längre än surkartarna och är oftast friskare med högre lagringsstabilitet. Många i den här åldersperioden försöker hinna med att göra olika saker, som de kanske drömt om i hela sitt liv, omskola sig, gå på udda kurser och möjligheterna finns, finns bl.a. på SU.

70 – och uppåt. Nu suckar ni som är yngre. Nu börjar vi välja umgänge i allt större utsträckning, vi umgås med dem vi trivs med, vi väljer sysselsättningar och undviker energitjuvar och vi börja skilja mellan verkliga vänner och bekanta. Ett lagom arbete gör att vi fortfarande känner oss levande och behövda. Även om vi är två generationer seniorer i ÖSU, så tar jag återigen stöd i forskningsrapporter som säger, att det finns ingen skillnad på 60-åringar och 90-åringar om intresse finns för en gemensam sak.

Finns en fjärde ålder?

Om vi nu har en tredje ålder, finns det då en fjärde? Ja, den infaller vid 80 år och uppåt. Jag har försökt undvika ämnet ålderism. Ett begrepp som myntades redan 68/69 av amerikanen Butler. Ålderismen är ett internationellt etablerat begrepp som visat sig användbart i olika sammanhang. Lars Andersson, forskare vid Linköpings universitet, har definierat ålderism som: ”Fördomar eller stereotypa

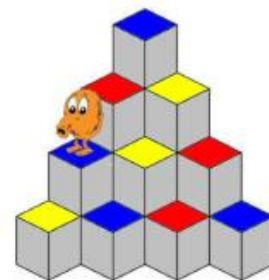
föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering”. Det betyder att man använder ålder för att bedöma en människas förmåga, roller och värde.

Ålderismen har både bekräftats och förskjutits av forskare, beroende av deras inriktning och disciplintillhörighet och även kanske av forskarens egen ålder.

Av många anses ålderismen dölja och förenkla förklaringar till de komplicerade problem som kan vara förbundna med människans åldrande. Det har väl alltid varit så, att vi omedvetet betraktar dem som är fem år äldre än vi själva som mycket gamla, vare sig det är en 5-åring som tittar på en 10-åring eller 15-åring som ser en 20-åring och så vidare.

Riva ålderstrappan?

Äldreberedningen – Senior 2005 – anser att pensioneringen kan ses som en avskiljningsprocess, där människor kastas ut från arbetslivet. Istället menar man att en satsning skulle göras på individens livslopp utan åldersbarriärer genom att riva ålderstrappan.

Det sägs att fjärde åldern döljs, när Håkanssons ålderstrappa rivs eller byggs om. Får man ROT-avdrag för detta? Om trappan rivs, blir det hiss då? Och vilken knapp ska man trycka på? Upp eller ner? Mot åldersdiskriminering har en lag införts i Sverige 2009, som ska motverka diskriminering.

Kanske får vi trösta oss med Lasse Stefanz: De sista ljuva åren – hur mycket sanning det kan ligga i den melodin, eller annonser som ger oss glimtar för att ålderismen finns, varför skulle vi annars köpa våra jeans med förvillande sidsömmar som får figuren att bli 20 år yngre? Frågan är hur länge man ska sitta och vänta på föryngringen.

Vår sentens

Vilka tankar ligger bakom vår sentens ”Glädje – Kunskap – Gemenskap” och varför är det den ordningen på orden? Kunskapen står i mitten som det centrala ordet. Kunskapen ger glädje och gemenskap. Kunskapen är central i SU. Skulle vi ha glädje i mitten, ja, då vore vi en nöjesklubb och skulle gemenskapen stå i mitten, då vore vi en sällskapsklubb, med andra ord – inga bidrag.

I USA talar man om nu-generationen. De yngre vill ha allt nu. Forskare påstår att det finns risker med detta. I Sverige påstår vi att ungdomen är historielös. Låt oss hjälpas åt att lösa detta genom att delge kunskap och kompetens som vi seniorer fått genom våra professioner och erfarenheter. Kunskaperna är inte alltid aktuella i vår teknikinriktade vardag. Trots att vi har nycklarna, så har låsen bytts ut.

Våra olika kunskaper

Vi har färdighetskunskap – kunskapen vi lärde genom att utöva yrket. Vi har förtrogenhetskunskap som vi lärde genom utbyte med kolleger och vi har påståendekunskaper som vi läste oss till.

Vi är även bärare av tyst, tystad och tystnande kunskap. Vi är bärare av praxis, konst och vetenskap som flyter samman till en fantastisk skatt.

Med tystnande kunskap avser jag kunskap som fallit i glömska och med tystade kunskapen menar jag den subjektiva komponenten. Vi har med andra ord kunskap som inte efterfrågas, men som är viktig att bevara. Till våra erfarenheter hör, att vi fått dem genom det s.k. dubbla systemet, dvs. genom alla våra sinnen. Helt plötsligt är dessa kunskaper nyupptäckter eller lärs ut på ”lyxhantverkarkurser” som något alldeles extra.

Vi länkar ihop gammalt och nytt

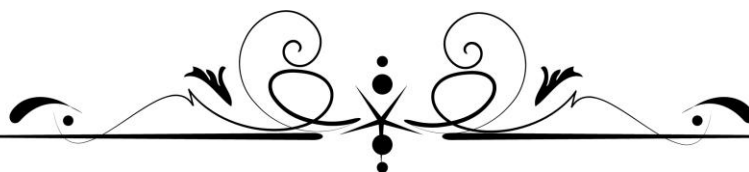

Vi är generationen som bär på det förgångna och det nya. Ungdomar och medelålders vet inte vad vi menar, då vi talar om lutningspapper vid väl-skrivning, avtagande av hatt vid olika tillfällen, stenografi och utskrift på Halda Norden eller Remington, för att inte tala om spritduplicatorns funktion,

eller teknikers räknesticka med approximativa beräkningar. Ja, uppräknings kunde göras lång.

Vi har förpliktelsen och förmånen att vidarebefordra arven. Vår generation har mottagit traditioner från en förfluten tid, vi får en horisontsammansmältning mellan förr och nu och den måste förmedlas vidare, men vi måste vara intresserade av framtiden, för det är den vi har framför oss. Och låt oss åldras från roten.

Tack för Er uppmärksamhet och låt oss följas åt på den fortgående bildningsresan och ett sista personligt råd: Känns livet besvärligt, ta på er de trångaste skor ni äger, ha dem på en stund och känn sedan lyckan att få ta av dem !

**Livet det är stort och smått,
det är ont, det är gott,
ömsom grant och ömsom grått,
det är intet, det är allt,
brännhett varmt och bittert kallt.
Ingenting jag vill försaka,
ingenting jag tar tillbaka,
jag är redo att få smaka,
ännu i min sena vår
vind som smeker, storm som slår**

Karl Erik Forsslund